

מבחן במשפט בין-לאומי

תשס"ח, מועד א'

17.4.2008

פרופ' משה הירש

גב' אסנת גדיידי שוורץ וגב' שירי קרבס

הוראות

1. משך הבחינה: שלוש שעות.
2. הבחינה מתקיימת בחומר פתוח. אסור להעביך כל חומר בין התלמידים בעת המבחן.
3. נא לכתוב בכתב יד ברור, על צד אחד של הגיליון, להשאיר שוליים רחבים, ולהתחיל כל נושא בפסקה חדשה.
4. הבחינה מורכבת משלוש שאלות: שאלה מספר 1 היא שאלת חובה. מבין שתי השאלות הנותרות, יש לענות רק על שאלה אחת.
5. נא להקפיד שהתשובה לשאלה הראשונה לא תשתרע על יותר מאשר שלושה עמודים. התשובה על שאלת הבחירה לא תשתרע על יותר מאשר שני עמודים.
- חומר החורג מעבר למכסה זו - לא ייבדק.
6. נא לכתוב בקיצור תוך הבלטת העיקר.
7. נא לבסס את התשובות על אסמכתאות.
8. בהצלחה !!!

שאלה 1 (חובה)

השאלה מתייחסת לחומר שנלמד בהרצאות (ובחומר הקריאה להרצאות) בלבד

ביום 1.1.2009 הוקמה מדינת טאינו באמריקה הדרומית, "מזכ"ל ארגון מדינות אמריקה" שיגר בו ביום ברכות חמות למנהיגי המדינה החדשה והביע בפני עיתונאים את התקווה שהמדינה החדשה תדבק בעקרונות הדמוקרטיה, שיובילו אותה גם לכבד את התחייבויותיה הבינלאומיות. באותו היום הושבע מר בוליבר כראש הממשלה של המדינה החדשה ובנאום ההשבעה שלו בפרלמנט הוא קרא למנהיגי המדינה השכנה (הענייה) סוואנה – להפסיק מייד את זיהום האוויר הנרחב הנגרם ממפעלי התעשייה השוכנים לחוף הנהר "גבולי" (המהווה את הגבול בין שתי המדינות), והפולטים לאוויר כמויות גדולות של דו-תחמצן הפחמן. ראש הממשלה החדש הוסיף בנאומו שפליטת הגזים הנ"ל מזיקה למדינות נוספות. כשעתיים לאחר מכן, בעקבות סירובה של סוואנה להפסיק את פליטות הגזים הנ"ל והמחלוקת שהתעוררה בין שתי המדינות בעניין מפעלי התעשייה הנ"ל השוכנים לחוף הנהר "גבולי", התכנסה מועצת הביטחון ואמצה החלטה המצווה על שתי המדינות להפסיק מייד כל פעילות הגורמת לפליטות של דו-תחמצן הפחמן. ביום 1.6.2009, ובעקבות לחץ פוליטי כבד (שלווה באיומים כלכליים) של מדינות רבות, הצטרפה טאינו לאמנת האו"ם בדבר יישוב סכסוכים סביבתיים בדרכי שלום. אמנה זו (שאליה הצטרפה גם סוואנה) קובעת, בין היתר, שכל מדינה מסכימה לסמכות השיפוט של בית הדין הבנ"ל לענייני סביבה בכל הנוגע לסכסוך סביבתי שיתגלע בין המדינות. חודשיים לאחר מכן הודה ראש הממשלה של טאינו שהייתה זו שגיאה להצטרף לאמנה בדבר יישוב סכסוכים סביבתיים, והוא הורה לשר המשפטים שלו להודיע מייד שמדינתו אינה מסכימה לסמכות שיפוט בית הדין הנ"ל לסכסוכים הנוגעים לענייני מים. כשנה לאחר מכן, זיהם מפעל ממשלתי של מדינת סוואנה את מי הנהר "גבולי". באותו היום הגיעה לחופי הנהר (בצד של מדינת טאינו) מאות אנשים שהשתתפו בטיול מאורגן שנוהל ע"י סוכנות הטיולים של

ממשלת סוואנה. מספר אנשים שהשתתפו בטיול המאורגן הנ"ל שתו ממי הנהר "גבולי" שכלל מזהמים שהגיעו מסוואנה, והם לקו מייד במחלקה קשה. המטיילים שנפגעו מהזיהום הנ"ל הגישו תביעה בבית משפט של טאינו נגד ממשלת סוואנה, ובה הם טענו שעל ממשלת סוואנה לפצות אותם בשל הנזקים שנגרמו להם בשל הזיהום הנ"ל.

דונו בשאלות של המשפט הבינלאומי העולות מן האירוע.

נא לא להתייחס לתנאים לקיומה של מדינה או לכללי אחריות בינלאומית.

שאלה 2

השאלה מתייחסת לחומר שנלמד בתרגילים (ובחומר הקריאה לתרגילים) בלבד
 ביום 12.9.2005 הסתיים יישום תכנית ההתנתקות הישראלית מדצועת עזה: כוחות צה"ל עזבו את שטח רצועת עזה ובוטל הממשל הצבאי שהונהג שם עד לאותה עת. ביום 28.6.06, בעקבות פיגוע שבוצע באחד ממעברי הגבול שבין רצועת עזה למדינת ישראל, החלה מדינת ישראל לנקוט בפעולות לחימה אינטנסיביות נגד ארגוני הטרור ברצועת עזה, ובוצעו פשיטות קרקעיות של לוחמי צה"ל לשטח רצועת עזה. בתגובה, נורו משטחה של רצועת עזה לעבר ריכוזי אוכלוסייה במדינת ישראל מטחים כבדים של רקטות קסאם. על-מנת להתמודד עם המצב המחריף הודיע שר הביטחון של ממשלת ישראל כי יבוצע ירי לעבר משגרי הקסאם גם כאשר הללו מצויים בקרבת ריכוזי אוכלוסייה. עמותת רופאים לזכויות אדם הודיעה שתגיש עתירה לבג"ץ נגד החלטת שר הביטחון.

מועצת הביטחון של האו"ם התכנסה לדון במצב המחריף באזור, וחברי המועצה שקלו הטלת סנקציות על מדינת ישראל, וזאת על-מנת לאלצה לחדול מפעולותיה ברצועת עזה. שגריר ישראל לאו"ם הציע למועצת הביטחון לקבוע כי פעולותיה של ממשלת החמאס הן שמפרות את השלום והביטחון הבינלאומיים ואת דיני השימוש בכוח, וכי פעולותיה של ישראל חוקיות.

דונו בסוגיות השונות של המשפט הבינלאומי המתעוררות באירוע.

שאלה 3

השאלה מתייחסת לחומר שנלמד בתרגילים (ובחומר הקריאה לתרגילים) בלבד
 פרוסקי ודולריה הן מדינות שכנות, אשר עד לאחרונה קיימו קשרים ענפים. בדולריה קיים משטר קפיטליסטי קיצוני. תושבי "בבלוקה", עיירה פרוסקית השוכנת קרוב לגבול שבין פרוסקי לבין דולריה, נהנו לאורך השנים מיחסי המסחר עם דולריה, והם ידועים כנשיותיהם הקפיטליסטיות. בבחירות האחרונות במדינת פרוסקי עלתה לשלטון מפלגת האופוזיציה הקומוניסטית. ראש הממשלה החדש, סטלינוביץ', הורה על ביטול של שיתוף הפעולה עם דולריה בתחומים שונים, והודיע כי הוא מצפה מכל אזרחי המדינה לתרום את נכסיהם ל"קופת-הכלל". סטלינוביץ' הורה לראש שירות הביטחון הכללי "לטפל" בתושבי בבלוקה, אשר סירבו לעשות זאת. ה"טיפול" נועד "לשכנע" את התושבים להעביר את נכסיהם למדינה, והוא החל בכמה עשרות בעלי עסקים. "טיפול" זה כלל כליאה ממושכת ללא כל פיקוח משפטי ומבלי שניתנה לכלואים האפשרות ליצור קשר עם אף אדם. כמו כן, חלק מן הכלואים, אשר

סירבו "להשתכנע" גם בחלוף כמה ימים, הוכו נמרצות עד שחתמו על מסמכי העברת בעלות בנכסיהם לידי המדינה. לאור "טיפול" זה מיהרו כל יתר תושבי בבלוקה למסור את נכסיהם לידי המדינה. ארנולד, בעל עסק בעיר בבלוקה שהוכה קשות, ברח מפרוסקי והוא מנהל היום קמפיין בינלאומי נגד ממשלת פרוסקי, בטענה שהפרה את זכויות האדם שלו ושל תושבי בבלוקה, ואף ביצעה פשעים בינלאומיים. הוא מבקש עצה משפטית, הן לגבי קיומן של עילות תביעה, והן לגבי הגופים הבינלאומיים הרלוונטיים שיכולים לדון בעניין (לצערנו, הוא אינו יודע על אילו אמנות פרוסקי חתומה). גם מנהיגי דולריה פתחו בקמפיין נגד פרוסקי, בטענה כי מדיניותה החדשה של זו עומדת בניגוד להתחייבויותיה הנכללות בכמה אמנות שנחתמו בעבר בין המדינות. ככל האמנות שנחתמו בין שתי המדינות ה"ל קיים סעיף משותף, המחייב את המדינות ליישב את הסכסוכים ביניהן "בדרכי שלום". בהסתמך על הוראה זו הגישה דולוריה תביעה נגד פרוסקי בביה"ד הבינלאומי לצדק (ICJ).

דונו בשאלות של המשפט הבינלאומי המתעוררות באירוע.